

YAYIN TANITIM

Ramis KARABULUT, **Balkan Savaşı Şairi Esat Ruza Bey ve Bütün Şiirleri**, Bizim Büro Yayıncılık, Ankara, 2015.

Ummahan NERKİZ*

Türk edebiyatının gelişimini takip edebilmek ve tam bir hükme varabilmek için sadece zirve şahsiyetler ve şaheserler üzerinde değerlendirmeler yapmanın yeterli olmadığı, araştırmacılarca kabul edilen bir gerçektir. Yalnızca meşhur şahsiyetleri ve eserleri ele almanın cazip olması yanında, bütünü temsilde yetersiz olacağı ifade edilir.

Bu bağlamda, toplumun ve dönemin aynası olabilmesi noktasında tezkirelerde ve edebiyat tarihi ile ilgili eserlerde ismi zikredilmeyen, ikinci ve üçüncü derecedeki edipler ve eserleri de önem arz eder. Bu ediplerden bir tanesi olan Esat Rıza Bey hakkında Ramis Karabulut'un hazırladığı "Balkan Savaşı Şairi Esat Rıza Bey ve Bütün Şiirleri" adlı biyografik çalışma, unutulmuş bir şairi ve eserlerini gün ışığına çıkarma, edebiyat tarihinde yeni bilgilere ulaşma ve edebiyat tarihçilerine malzeme sunma noktasında atılmış önemli bir adımdır.

Çalışmanın "Sunuş" kısmını kaleme alan Nazım Hikmet Polat, eserin önemini şöyle ifade eder:

1) Özel olarak Balkan Savaşları'nın yansımaları ve genel olarak harp edebiyatının örnekleri ile doludur.

2) Fecr-i Ati'nin ferdi duygusallığından Millî Edebiyat hareketinin millî duyarlılığına geçişin yani II. Meşrutiyet zemininde hem ferdiyetçi sanat görüşünün hem de toplumsal faydacı edebiyat anlayışının uç noktadaki verimlerini göstermektedir.

3) Bütün bunların ötesinde, edebiyat tarihimizde eşine az rastlanabilecek -belki de rastlanamayacak- bir intihal hikâyesini de bu çalışma sayesinde öğrenebiliyoruz. (s. 8)

* Gazi Üni. SBE umman_nergis_1990@hotmail.com

Şair Esat Rıza Bey ve şiirlerini tanıtip okura yeni bilgiler sunan bu eser; “Sunuş” (7), Sözbaşı (9-12), Giriş (13-26), I. Bölüm (27-66), II. Bölüm (67-160), Kaynakça (161-164), Ekler (165-172) ve Dizin (173-174) kısımlarından oluşmaktadır.

İsmi geçen edip ve eserleri hakkında çekilen kaynak sıkıntısına, bilgi ve belgelere ulaşma zorluklarına rağmen, “Giriş” kısmında şairin hayatı ve eser çizgisi üzerinde durulmuştur. Nerede doğduğu ve öldüğü tam olarak bilinemeyen Esat Rıza hakkında ipuçlarından yola çıkılarak doğumun tahminen 1889-1890 tarihlerinde olması ihtimali üzerinde durulur. İlk şiirlerini Kastamonu’da yayınlanan “*Tiraje*” mecmuasında yayınlaması ve Gelibolu’da bulunan Türk Şehitliği’ndeki sembolik kabirlerin künyelerinden bir tanesinde “Esat Rıza” isminde bir şahsiyetin memleketinin Kastamonu olarak verilmesi, şairin Kastamonulu olma ihtimalini düşündürmektedir.

Tiraje mecmuası sıradan yayın organı olmayıp, o sıralarda Kastamonu valisi bulunan Süleyman Nazif’in himayesinde Ahmet Talat Onay tarafından çıkarılmıştır. Dergide Süleyman Nazif, Faik Ali, Cenab Şahabettin, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Hamdullah Suphi Tanrıöver gibi birçok ünlü şair ve yazar yazmıştır. İlk şiirlerini *Tiraje* mecmuasında yayınlayan şair, daha sonra *Kadın* (1911), *Erganûn* (1912), *Mihverü’l-Ulûm* (1912), *Rûbab* (1912), *İnkılâb-ı Edebî* (1912), *Nesl-i Ati* (1912), *Büyük Duygu* (1913-1914) dergilerinde şiirler yayınlamıştır.

1918’den sonraki yayınlarda ise şairin adına rastlanamaması, onun askerlik ya da resmi bir iş dolayısıyla matbuattan uzaklaşmış olabileceği ya da Çanakkale Savaşları’nda hayata veda etmiş olabileceği ihtimallerini düşündürür.

Şairin hayatında Emin Bülent’in çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Adı geçen şairin Kin adlı şiirinden etkilenen Esat Rıza, onun açtığı yolda ilerlemiş ve o tarzda şiirler meydana getirmiştir. Şairin *Büyük Duygu* mecmuasında tefrika edilip sonradan “Kin” (1913) adlı kitapta toplanan 32, çeşitli mecmualarda yayınlanmış 31 şiiriyle birlikte toplam 63 adet şiirine ve 1 adet mensur şiirine ulaşılabilmiştir. Bu anlamda bahtsız bir şair olarak nitelendirebileceğimiz Esat Rıza Bey’in şiirlerinden 13 tanesi Hancızade Mehmet Remzi adında birisi tarafından aşırılıp aynı adla yayınlanmıştır. Esat Rıza Bey, eserinde Hancızade’nin bu sahte kitabına rağbet gösterilmemesini istemiştir. Bunun yanında, şairin bazı şiirleri de “imzasız” savaş şiirleri olarak yayınlanmış ve şiirlerin ona ait olduğu fark edilememiştir.

1911 ve 1913 arasında Fecr-i Ati duyarlılığında şiirler yazan şair, 1913'ten itibaren Türkçü yayın organlarından başyazarı bulunduğu *Büyük Duygu* mecmuası ile birlikte yavaş yavaş Millî Edebiyat Hareketi çizgisine kaymıştır. “Hüsn-i Pertev-bâr” adlı şiirini, Türkçülük hareketinin öcü isimlerinden Hamdullah Suphi'ye ithaf etmiş olması, onun Türkçü çevrelerle olan yakın ilişkisini de gösterir mahiyettedir.

Kısa ömrüne rağmen *Kin* adlı şiir kitabıyla Türk hamasi edebiyatına yeni bir tarz ve ses getirmeye çalışmış olan Rıza Esat, Abdülhak Hamid gibi üstat bir şairin dikkatini çekecek kadar beğenilmiştir.

Eserin 1. Bölümü (“İnceleme”) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde ilk olarak Esat Rıza Bey'in “şiir dünyası” ele alınmış olup, II. Meşrutiyet Dönemi'nin karmaşık sosyal, siyasal ve kültürel zemini içinde şairin şiirleri değerlendirilmiştir. Dönemin zor siyasal, sosyal ve kültürel şartları içinde II. Meşrutiyet Devri Türk aydınının büyük çoğunluğu yüz yıllardır unutulmuş bir vazifenin farkına vararak Türk milletinin acılarını, problemlerini, yaşantısını anlatma ihtiyacını fark etmiştir. Başlarda ferdiyetçi bir sanat anlayışıyla şiirler yazan Esat Rıza Bey, Balkan Savaşı'nın getirdiği felaketler karşısında kayıtsız kalamayıp Millî Edebiyat anlayışına yönelmiş, Mehmet Emin'in söylemiyle “milletin felaketli hayatını anlatma” yoluna girmiştir.

Bölüm içerisinde daha sonra Esat Sabri Bey'in şiirlerindeki “Yapı” üzerinde durulmuş, 62 adet şiirin nazım şekillerine, konularına vs. göre dağılımı verilmiştir.

“Ahenk Unsurları” alt başlığında ise, şairin vezin ve kafiye konusundaki titizliği üzerinde durulmuştur. Edebiyat-ı Cedide ve Fecr-i Ati şairlerinin müzikalite ile alakalı tutumlarını hatırlatan bu titizlik, şairi başarıyla kılan unsurlardan birisi olarak ifade edilebilir.

Dördüncü alt başlık “Dil ve Şiir Dili”dir. Bu bölümde dönemin dil anlayışı üzerinde durulup şairin dönemlere göre benimsediği dil anlayışı ele alınmıştır. “Tema ve Anlam” alt başlığında şairin 62 şiiri konuları bakımından tasvir edilmiştir. 46 şiirinde sadece Balkan Savaşı konularını işleyen Esat Rıza, doğal olarak epik (hamasi) ağırlıkta eserler vermiştir. Ayrıca bu kısımda şairin şiirlerinde ele aldığı konu ve temalar tasnif edilmiştir.

Bölümün son alt başlığı “Şiir ve Şair”dir. Burada şair ve şiirleri genel olarak değerlendirilmiş, 3-4 yıllık bir süre içerisinde 62 şiir yazmış ve genç yaşta hayata veda etmiş olan şairin Türk şiiri açısından önemli bir kayıp olduğu dile getirilmiştir.

Eserin 2. Bölüm'ü “(Metinler)” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, “Kin'deki Şiirler” “(Kin'in Tam Metni)” alt başlığı ile daha önce *Büyük Duygu*'da yayımlandıktan sonra “Kin” adıyla kitaplaştırılan şiirler verilmiştir. Kin kitabının başında Abdülhak Hamid'in mecmuaya yazdığı ve Kin şiirleri hakkındaki methedici ifadelerinin yer aldığı mektup da bulunmaktadır.

“Dergilerde Kalmış Şiirler” alt başlığı altında ise, şairin diğer dergilerde yayınlanmış şiirleri verilmiştir. Şairin şiirlerini yayınladığı dergiler ayrı ayrı olarak her şiirin altında şiirin yayınlanma tarihiyle birlikte verilmiştir. Daha önce de değindiğimiz gibi, bu dergiler *Tıraje*, *Kadın*, *Erganûn*, *Mihverü'l-Ulûm*, *Rûbab*, *İnkılâb-ı Edebî*, *Nesl-i Atî*, *Mektepli* ve *Büyük Duygu*'dur. Bölümün son alt başlığı “Şiirler ve Yazılar Dizini”dir. Burada, Kin kitabında ve diğer dergilerde yayınlanan şiirler ile yazıların dizini verilmiştir.

Kitabın sonunda “Kaynakça” ve “Ekler” kısmı bulunmaktadır. Ekler kısmında, şairin kimliğini tam olarak tespit için faydalı olacağı düşünüülerek, şairin mecmualarda yayınlanmış iki adet fotoğrafı eklenmiştir. Kitap “Dizin” kısmıyla sona ermektedir.

Sonuç

Yapılan çalışma; Süleyman Nazif, Ali Ekrem, Şahabettin Süleyman gibi edebî şahsiyetlerle aynı mecmuada yazmasına ve Abdülhak Hamid gibi üstad bir şair tarafından takdir görmesine rağmen edebiyat tarihi ve ansiklopedik çalışmalara girememiş bir şairi yakın tarihin sayfaları arasında unutulmaktan kurtarması ve yeniden dikkatlere sunması açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan çalışma, adı geçen şaire bir vefa borcu olduğu kadar, şairin edebiyat tarihimizdeki yerini somut olarak ortaya koyabilmek açısından da önemli bir çalışmadır. Bu eksikliğin ehil bir el tarafından giderilmesi de esere ayrı bir değer katmaktadır. Yaşadığı dönem ve şartlar içerisindeki Türk toplumunun edebiyat, dil ve yaşantı değerlerini yansıtmaları bakımından önemli olan bu çalışma, dönemi yakından takip etmek isteyen araştırmacılar açısından yeni ufuklar açacak ve kaynak olacak niteliktedir.

Sonuç olarak, Ramis Karabulut'u bu değerli çalışmasından dolayı kutluyor, kitabın bu alanda yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmesini diliyoruz.